

Марчишин Н. Я.,

к. е. н., докторант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Поведінкова економіка досліджує, як психологічні фактори впливають на прийняття фінансових рішень, що має важливе значення для бухгалтерського обліку. Традиційний підхід передбачає раціональність, але в реальності облікові рішення часто піддаються впливу емоцій, когнітивних упереджень та стресу. Інтеграція поведінкових аспектів у бухгалтерський облік дозволяє виявляти і виправляти ці викривлення, підвищуючи точність звітності, зменшуючи ризики помилок і сприяючи обґрунтованими фінансовим рішенням.

Вивченню та дослідженню підходів й перспектив у сфері інтеграції поведінкової економіки в бухгалтерський облік присвячено численні праці та публікації таких вчених-науковців, як: Даніель Канеман – його роботи допомагають зрозуміти, як психологічні фактори впливають на економічні рішення [1]; Амос Тверські – пояснює, як люди приймають економічні рішення під впливом ризику і невизначеності [2]; Річард Талер – досліджував, як поведінкові інсайти можуть бути застосовані до фінансів та економіки, включаючи елементи економічного аналізу і управлінських рішень [3]; Ден Аріелі – аналізував, як ірраціональні фактори впливають на прийняття фінансових і економічних рішень [4].

Поведінкові аспекти бухгалтерського обліку досліджують, як людські фактори, такі як когнітивні упередження, емоції та психологічні чинники, впливають на прийняття рішень у сфері обліку. Когнітивні упередження можуть призводити до помилок у фінансовій звітності через неправильно оцінені ризики або неправильне тлумачення даних. Емоції, стрес і групове мислення також

впливають на роботу бухгалтерів, знижуючи їхню об'єктивність та збільшуючи ймовірність допущення помилок. Для зниження цих ризиків важливо застосовувати інструменти поведінкової економіки, які допомагають підвищити якість і ефективність бухгалтерського обліку, а також сприяють більш точному та об'єктивному прийняттю рішень.

Стимули та мотивація є ключовими для підвищення продуктивності бухгалтерів. Поведінкові підходи, такі як бонуси та премії, програми професійного розвитку, регулярний зворотний зв'язок, система визнання досягнень мотивують досягати високих результатів. Для зменшення ризику помилок важливо використовувати поведінкові інструменти, що знижують вплив когнітивних упереджень. Оптимізація прийняття рішень через аналіз даних та автоматизацію допомагає зменшити вплив людського фактору, забезпечуючи більш точні та об'єктивні результати.

Впровадження поведінкових інструментів у бухгалтерський облік підвищує точність і ефективність облікових процесів, відкриває нові горизонти для інтеграції з сучасними технологіями і вирішення етичних викликів [4]. Поведінкова економіка пропонує нові способи розуміння і корекції людських упереджень і емоційних впливів, які можуть впливати на точність і ефективність бухгалтерського обліку [5].

1. Інтеграція з новими технологіями: сучасні технології, такі як штучний інтелект і автоматизація, можуть використовувати поведінкові дані для оптимізації бухгалтерських процесів. Наприклад, алгоритми можуть бути налаштовані для виявлення аномалій, що виникають внаслідок людських помилок або упереджень, і автоматичного коригування облікових записів.

2. Покращення управлінських рішень: застосування поведінкових інструментів може допомогти у прийнятті більш обґрунтованих управлінських рішень, завдяки виявленню і корекції упереджень, що впливають на фінансові прогнози та бюджети. Наприклад, розробка систем підтримки рішень, які враховують поведінкові фактори, може підвищити точність прогнозування і планування.

3. Роль поведінкового контролю і аудиту: аудитори можуть використовувати поведінкові аспекти для виявлення потенційних зловживань або маніпуляцій у фінансових звітах. Це включає впровадження методів перевірки, які враховують людський фактор, і коригування аудиторських процедур для зменшення впливу когнітивних упереджень.

4. Етичні та соціальні аспекти: Важливо враховувати етичні аспекти при впровадженні поведінкових інструментів, щоб уникнути можливих зловживань або маніпуляцій. Потрібно розробити чіткі нормативи і правила, що забезпечать прозорість і справедливість у використанні таких інструментів.

Таким чином, розвиток поведінкових інструментів у бухгалтерському обліку має потенціал значно підвищити точність і ефективність облікових процесів, забезпечуючи нові можливості для вдосконалення фінансового управління та контролю.

Література

1. Kahneman D. Thinking, fast and slow. Allen Lane and Penguin Books. New York, 2011.

2. Tversky A., Kahneman D. Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases: Biases in judgments reveal some heuristics of thinking under uncertainty. *Science*. 1974. Vol. 185, Issue 4157. P. 1124-1131.

3. Thaler R., Sunstein C. Nudge: Improving decisions about health, wealth and happiness. New Haven: Yale University Press, 2008. 293 p.

4. Корнілов О. О. Управління поведінкою колективу підприємства (тім-менеджмент). 2024. 72 с.

5. Костяний О. О., Славкова О. П. Програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 16 листопада 2023 р.); за ред. проф. Назаренка О. В. Суми: СНАУ, 2023. С. 206-207.